

uusi invalidi

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto ry:n julkaisu 3/2021

Tässä numerossa:

**Pääkirjoitus:
Sote-uudistus ja
kansalaistoiminta
sivu 2**

**Näkökulma:
Tuhat lääkäriin
vaja
sivu 2**

**Liitto vetoaa:
Kansalaisjärjestöille
aktiivinen rooli
soteuudistuksen
toteuttamisessa
sivu 3**

**Suomalaisen
sosiaaliturvan viidakko
sivu 4**

**Vammaiskulttuuripäivät
36. kerran –
Voimaannuttavaa
yhdessäoloa
sivu 6**

**Mikko Perkoila
sivu 7**

**Yhdistysten toimivat
sivut 8-11**

Pääkirjoitus 3/2021

Sote-uudistus ja kansalaistoiminta

Eduskunta hyväksyi kesäkuun lopulla 2021 pitkään valmistellun sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuspaketin. Hyvinvointi-aluevaalit pidetään 23. tammikuuta 2022 ja kansalaisille aletaan tuottaa uusien, vaaleilla valittujen aluevaltuustojen järjestämiä ja tuottamia palveluita 1.1.2023 alkaen.

Kansalaiset pääsevät äänestämään sote-edustajamme suorissa vaaleissa aluevaltuustoihin. Uudistuksen tavoite on parantaa palvelujen saatavuutta erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluissa. Historiaan jäävä terveyskesküsjärjestelmämme, mikä perustettiin 1972 säädetyin kansanterveyslain mukaan, korvautuu integroidulla palvelujärjestelmällä, jossa luvataan palvelut yhdeltä luukulta ja samalla nopeutetaan palveluihin pääsyä.

Laajeneeko uudistuksen yhteydessä demokratia, kun uusi hallintomalli nousee valtaan aikansa eläneiden hallintohimmeleiden tilalle? Se riippuu meistä - äänestäjistä, kansalaisista ja kansalaistoimijoista. Suomalaisessa hyvinvointivaltio-mallissa on ollut vahva suoran kansalaistoiminnan elementti. Sen tuloksena tavallisten ihmisten vapaaehtoistoimintaan perustuva yleishyödyllinen

yhdistystoiminta on toiminut eri sairauksia ja vammoja edustavien kansalaisjärjestöjen suorina vaikutuskanavina ohjaamassa palvelutuotannon sisältöä ja laatua.

Vuosikymmenien kuluessa tästä satojen tuhansien vapaaehtoistyön verkostosta on rakentunut ns. "kolmas sektori", joka ilmaisee järjestäytyneesti edustamiensa kansalaisten tahtotilaa siitä, miten meitä tulisi julkisissa palveluissa kohdella sekä turvata tarpeellinen tukemme ja apumme.

Ajan kanssa kolmas sektorikin on ammatillistunut, ja joiltain osin kehittänyt osaksi palvelurakenteita. Näin on tapahtunut niin ikäihmisten, kuin moninaisia pitkäaikaissairauksia edustavien väestöryhmien kuntoutus- ja hoivapalveluissa. Näin on tapahtunut myös terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn alueella, kuten mielenterveys- ja päihdetyössä.

Voiton tavoitteluun pyrkivä "sotekapitalismi" on onnistunut pääsemään ohjaksiin, kun kolmannen sektorin yhdistyspohjaiset toimijat on ostettu tai yhtiötetty osaksi suurmistajien omaisuudeksi muuttunutta yksityistä, veronmaksajien ja julkisen sotevakuutuksen subventoimaa

palveluverkkoa.

Soteuudistuksen loppusuoralla kahden viimeisen hallituksen aikana käytiin suuntataistelua siitä, istuvatko palvelukoneiston ohjaksiin kokonaan yhtiötetty palvelutuotantokoneisto, vai säilyykö palvelutuotannon ydinosaaminen julkisella vallalla? Perustuslakimme sosiaalisista perusoikeuksista säätävät pykälät turvasivat tässä loppusuoran väänössä laajan palvelutuotannon julkisen sektorin. Näin tapahtui sekä erikoistuneissa erityisosaamista vaativissa palveluissa, että soten peruspalveluissakin.

Hyvinvointialuevaltuustot alkavat vuoden 2023 alusta soveltaa palvelutuotannosta säädettyjä lakeja, suorilla vaaleilla valittujen päättäjien ohjaamina. Nyt riippuu siis paljon siitä, millaisin asentein valittuja päättäjiä valitsemme edustajiksemme.

Tulevaisuus ei riipu kuitenkaan yksin heistä, sillä tilanne on ainutkertaisen uusi myös valitsemillemme päättäjille. **Nyt jos koskaan suomalaisessa yhteiskunnassa on jälleen suoran kansalaisvaikuttamisen aika ja paikka.** Niin kuin se oli 50 vuotta sitten, kun uudenlaisen kansanterveysjärjestelmän ja työterveyshuollon rakentamisessa loimme

hyvinvointivaltiomme perusrakenteita. Vaikka aika on ajanut jo vanhojen rakenteiden ohi monilla eri kaistoilla, kansalaisen suoran äänen kuulemisen tarve ei ole vanhentunut. Se ei ole pelkästään hymynaamoja tai hapannaamoja sähköisissä asiakaskyselyissä.

Sen tulee olla asiantuntevaa, osaavaa ja valistunutta kansalaistoimintaa kolmannen sektorin edunvalvontajärjestöissä, joiden avulla luomme uutta sisältöä uusiin soten rakenteisiin. Yksin byrokratia ei sitä tee. Meidän täytyy tehdä se yhdessä.

Antti Holopainen
Tapaturma- ja sairausinvalidien liiton puheenjohtaja

Näkökulma: Marjaliisa Siira

Tuhannen lääkärin vaja

– Perusterveydenhoitoon tarvitaan 1000 lääkärinä lisää, sanoo kansanedustaja ja lääkäri **Aki Linden** (sd). Hän jäi eläkkeelle Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin toimitusjohtajan virasta ja hän oli sitä ennen toiminut muissa sairaanhoitopiireissä johtotehtävissä. Näkemys perustuu siis laajaan kokemukseen.

Mutta hän ei ole suinkaan ainoa, joka puhuu 1000 lääkärin lisäyksestä. Se on jo pääministeri **Sanna Marinin** hallituksen ohjelmassa. Ohjelman mukaan tavoite ihmisten nopeammasta hoitoon pääsystä voidaan saavuttaa noin tuhannen lääkärin lisäyksellä perusterveydenhuoltoon.

Myös Lääkäriliitto on äskettäin herännyt tässä asiassa, ihme kyllä. Sen mukaan Suomessa on noin tuhat lääkärinä liian vähän julkisella sektorilla. Lääkäriliiton mukaan julkisessa perusterveydenhuollossa on 300:n ja erikoissairaanhoidossa 600 lääkärin kokoaikaisen työpanoksen vaje. Lääkäriliitto on tähän saakka sitkeästi vastustanut koulutuksen lisää-

mistä, vaikka päteviä hakijoita on ollut riittämiin, mutta nyt kannattaa lisäystä. Koulutuksen lisääminen vaatii lisää rahaa, jota ei ole vielä osoitettu yliopistoille eikä koulutuspaikkoja siis lisätty.

Koulutuksen lisääminen ei ole kovin nopea keino vajauksen poistamiseen. Lääkärin koulutus kestää vähintään kuusi vuotta. Erikoislääkäriksi valmistuminen kestää 14–15 vuotta. Myöskään maahanmuuttajiin luottaminen ei tuota nopeaa ratkaisua. Lääkärin työssä kielitaito on oleellinen osa ammattitaitoa. Lisäksi ulkomailla lääkärin tutkinnon suorittaneet joutuvat pitempään tai lyhyempään – ilmeisesti lähtömaasta riippuen – täydennyskoulutukseen ja harjoitteluun ennen lääkärin pätevyyden saamista Suomessa. Asuinpaikkani Itä-Helsingin terveyskeskuksiin on jo vuosikausia palkattu paljon maahanmuuttajataustaisia lääkäreitä. Itse en ole käynyt kantasomalaisella lääkärillä enää yli 10 vuoteen.

Sitten asian toinen tärkeä puoli, mistä rahat? Terveystuoltoon ei ole tietääkseni osoitettu huppeasti lisää rahaa missään kunnassa tai sairaanhoitopiirissä. Lääkäriliiton mukaan ei edes uusia virkoja ole perustettu. Tietysti odotellaan sotea, kiire tulee. Sote toteutetaan 1.1.2023 alkaen ja hoitoon pitäisi sitten päästä lyhyessä ajassa ympäri Suomen, sujuvasti.

Olen lukenut sellaisia poliitikkojen lausuntoja, että soten toteuttaminen säästää niin ja niin paljon rahaa. Muistelen jopa miljardista puhutun. Miten tämä sopii yhteen tuhannen lääkärin viran lisäämisen kanssa? Maalaislogiikalla ajatellen, ei mitenkään.

Suomi ja Islanti ovat ainoat Pohjoismaat, joissa terveydenhuoltoon käytetään alle 10 % bruttokansantuotteesta. Tämä pitää korjata seuraavissa budjeteissa vuosille 2022–23 ja unohtaa soten säästötavoitteet. Tavoitteena pitää olla kaikille saatavilla olevat, hyvät terveyspal-

velut eikä säästöt. Hälytyskellojen pitäisi soida päättäjien pääkopassa. Me toivomme parasta ja pelkäämme...

Marjaliisa Siira
Helsingin seudun Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry:n hallituksen jäsen

Liitto vetoaa: Kansalaisjärjestöille aktiivinen rooli soteuudistuksen toteuttamisessa

Elinkeinoelämän ja erityisesti sotebisneksen etuja ajavat järjestöt ovat nousseet näkyvästi julkisuuteen vaatimaan voittoa tavoittelevien ylikansallisten yritysten vaikutusvallan turvaamista Sotelainsäädännön toimeenpanossa.

Sotelainsäädännön perustehtävä on turvata perustuslain 19§:n mukaiset oikeudet kansalaisille varallisuudesta ja yhteiskunnallisesta asemasta riippumatta. Tavoitteena ovat terveyserojen kaventaminen ja tasaveroiset mahdollisuudet hoitoon pääsyssä kaikkialla Suomessa varallisuudesta ja yhteiskunnallisesta ase-

masta riippumatta.

Tammikuussa 2022 vaaleilla valittavilla hyvinvointialueiden valtuustoilla on ratkaisevan tärkeä rooli siinä, kuuluuko valtuustoissa edelleen sotebisneksen lobbareiden ääni vai palveluita tarvitsevien kansalaisten ääni.

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto ry vaatii palveluja tarvitsevien vammais- ja muiden kansalaisjärjestöjen yhteisen edunvalvonnan voimistamista toteuttamisvaiheeseen etenemässä olevan uudistuksen toteuttamisessa.

Soteuudistuksen tavoitteeksi on noussut kansalaisten perusoikeuksi-

en yhdenvertainen toteuttaminen ilman voiton tavoittelua. Vammais- ja muut sosiaalialan kansalaisjärjestöt edustavat palveluiden tarvisijoiden ääntä. Nyt jos koskaan sitä on aidosti kuunneltava. Tätä varten on olemassa kuntien vammais- ja vanhusneuvostot. Hyvinvointialueiden tasolle on luotava vastaava lakiin perustuva edunvalvontaverkosto valvomaan vammaisten ja ikäihmisten oikeuksia.

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto ry
Liittovaltuusto 20. kesäkuuta 2021

Muisti- sairaudet Suomessa

Muistisairaiden määrä

120 000

henkilöä, jolla kognitiivinen toimintakyky heikentynyt (vrt. Lahti 119 341 as.)

100 000

lievää muistisairautta sairastava henkilö (vrt. Kuopio 117 331 as.)

93 000

keskivaikeaa tai vaikeaa muistisairautta sairastavaa henkilö (vrt. Kouvola 85 416 as.)

yhteensä **313 000**

+ 14 500

uutta muistisairasta/vuosi (vrt. Lapua 14 517 as.)

**Muistisairaus vie oikeuden
omannäköiseen elämään**

Suomen **5 543 659**
asukkaasta

noin **3/4 :lla** muistisairaus-
henkilöistä on 24/7 hoiva

noin 7 000 työkäistä
muistisairasta

- Viikoittainen ulkoilu ei ole mahdollista **40%** ympärivuorokautisen hoivan yksiköissä.

- Palautetta palvelusta kysytään useimmin läheisiltä ja ammatilliselta, kuin asiakkaalta itseltään.

- Puolet sairastuneista ja omaisista kokee, etteivät saa tietoa kuntoutuksesta.

Muistisairauksia voidaan todennäköisesti ehkäistä tai sairastumista viivästyttää vaikuttamalla elintapoihin liittyviin riskitekijöihin.

Aivoterveystien edistämistä auttaa monipuolinen aivojen käyttäminen kaikissa ikävaiheissa, monipuolinen liikunta, aivojen suojaaminen vammoilta, terveellinen ja monipuolinen ravinto, sydän- ja verisuonitautien ennaltaehkäisy ja hyvä hoito.

Lähde: Muistiliitto

Liittovaltuuston kesäkuinen kokous Vähäjärvellä

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto ry:n liittovaltuusto kokoontui puheenjohtaja **Pauli Toikan** johdolla juhannuksen alla, 20. päivä kesäkuuta, Vähäjärven lomakodilla. Koronarajoituksista johtuen, oli paikalle kutsuttu ainoastaan valtuuston varsinaiset jäsenet, ja myös seuraajien määrää jouduttiin karsimaan.

Kokouksessa käsiteltiin sille kuu-

luvut asiat, kuten vuoden 2020 toimintakertomus, toimintasuunnitelma vuodelle 2021 ja talousarvio sekä tilinpäätös.

Yhdistysten aloitteet liittovaltuustolle -kohdassa Tampereen yhdistysten esitti aloitteessaan muutosta yhdistysten mallisääntöihin § 5, että vuosikokous voitaisiin pitää ensimmäisen vuosineljänneksen aikana, jol-

loin yhdistyksillä olisi aikaa saada esim. tilinpäätökset valmiiksi vuosikokouksiin.

Liittohallituksen puheenjohtaja **Antti Holopainen** esitteli kannanotton, jossa kansalais-, eläkeläis-, sosiaalialanjärjestöinä vedottaisiin heihin, oikeisto ja terveysalat, jotka ovat ottaneet asiakseen puhua kolmannen sektorin puolesta.

TSIL:n liittovaltuuston kokous.

Sosiaali- ja terveydenhuollon koukeroita: Laki potilaan asemasta ja oikeuksista

Oikeus hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon ja siihen liittyvään kohteluun

Jokaisella Suomessa pysyvästi asuvalla henkilöllä on oikeus ilman syrjintää hänen terveydentilansa edellyttämään terveyden- ja sairaanhoitoon niiden voimavarojen rajoissa, jotka kulloinkin ovat terveydenhuollon käytettävissä. Kunnan ja valtion velvollisuudesta järjestää terveydenhuollon palveluja on lisäksi voimassa, mitä kansanterveyslaissa, erikoissairaanhoidolaissa, terveydenhuoltolaissa (1326/2010), tartuntatautilaissa (583/1986), mielenterveyslaissa (1116/1990), rikosseuraamuslaitoksesta annetussa laissa sekä terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa säädetään. (30.12.2010/1335)

Potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Hänen hoitonsa on järjestettävä ja häntä on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata sekä että hänen vakaumustaan ja hänen yksityisyyttään kunnioitetaan.

Tutkimusta, hoitoa tai lääkinnällistä kuntoutusta koskeva suunnitelma

Terveyden- ja sairaanhoitoa toteutettaessa on tarvittaessa laadittava tutkimusta, hoitoa, lääkinnällistä kuntoutusta koskeva tai muu vastaava suunnitelma. Suunnitelmas-

ta tulee ilmetä potilaan hoidon järjestäminen ja toteuttamisaikataulu. Suunnitelma on laadittava yhteisymmärryksessä potilaan, hänen omaisensa tai läheisensä taikka hänen laillisen edustajansa kanssa. Suunnitelman sisällöstä ja asiaan osallisista on lisäksi voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

Fysioterapiapalvelujen leikkauksista muistutuksen tehnyt vaati päätöksen oikaisua

Tarkistetun fysioterapian yksilöllisen palvelu-, hoito- ja kuntoutussuunnitelmasopimuksen kustannuksiin perustuvat palveluleikkaukset ovat kuntoutussuunnitelmasopimuksen vastaisia.

Hoitavat lääkärit ja fysioterapeutit suosittelevat fysioterapia-/liikuntajaksoja terveyden ja omatoimisuuden, toimintakunnon ylläpitämiseksi perusteltuna.

Myös kotona annettu fysioterapia on palvelusopimuksessa hyväksyty jo ennen koronaviruksen tuomaa

terveysriskiä. Koronaviruksesta johdettua terveysviranomaisen luokiteltuna henkilö lukeutuu riskiryhmiin.

Koronapandemian vuoksi omaehtoinen liikkuminen julkisissa tiloissa ja vapaaehtoisen yhdistysten järjestämät toiminta- ja liikuntapalvelut on poissuljettu, joka edellyttää valvotun fysioterapian lisäämistä eikä supistamista. Iän ja perussairauksien myötä toimintakyvyn ylläpito on julkisten varojenärkevintä ja taloudellisinta hallinnointia, verrattuna vaativan erikoissairaanhoidon laitoshoidon, inhimillisistä kärsimyksistä puhumattakaan.

KESSOTE (Keski-Satakunnan Terveydenhuollon kuntayhtymä) supistaisi tältä vuodelta 20 fysioterapiakertaa. Laitoskuntoutusjaksoa kunta ei ole myöntänyt kertaakaan. Haki ja tulkitsee kuntayhtymän fysioterapiapalvelun rajut leikkaukset palvelun vaikutusten ja toimintakyvyn mitätöintinä, sairauksien ja niiden pitkäaikaisista vammautumisen vaikutuksista asiakkaan perusoikeuksien puuttumiseksi.

Päätöksentekijä ei ole kuntoutujalta kysynyt tai pyytänyt perusteluja fysioterapian tarpeiden tai määrän muutoksista, jonka hän katsoo epäasiallisena, poiketessaan kuntoutustyöryhmän suosituksista ja hyväksytystä palvelusuunnitelmasta, leikkauspäätöstä tehdessään.

Myös vammaispalvelulain avustaja tunneista kunnissa lakia luetaan kuin eräs raamattua

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista.

Henkilökohtaisen avustajan tuntimääristä oikeuslaitoksen päätökseen oli kuntayhtymän toimesta kirjattu totuudenvastainen lausuma, jolla ilmeisesti evättiin jo aiemmin palvelusuunnitelma päätöksessä hyväksyty palvelu.

Satakunnassa Vammaispalvelulain (VpL) henkilökohtaisen avustajan saanti ja palkkaaminen on erittäin vaikeaa. Tämä johtuu osittain kuntien nihkeästä suhtautumisesta alan sisällyttämiseksi normaalin työpaikkarekrytoinnin yhteyteen, kuten kunnan muita työntekijöitä palkattaessa, vaan se on jätetty vapaaehtois-yhdistysten ja avustajan tarpeessa olevan sairaan, vammaisen henkilön itsensä hoidettavaksi.

Henkilökohtaisen avustajan tuntimääristä on jopa vuosien kamppailu, saada tarvetta vastaava päätös ja että sillä tuntimäärällä saisi työntekijän palkatuksi.

Porin Sairaus- ja tapaturmainvalidit ry on jo jättänyt esityksen JYTRY:n ryhtyvän tuumasta toimeen! Asiasta lisää toisaalla.

Lennart Laitinen
8.8.2021 Nakkila

Suomalaisen sosiaaliturvan viidakko

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto on vuodesta toiseen vaatinut terveyskeskusmaksujen poistamista ja maksukattojen yhdistämistä. Vaatimus on edelleen ajankohtainen. Valtiovaltakunnan tunnistaa, että suomalainen sosiaaliturva on "monimutkainen". Tästä ilmestyi juuri tutkimusraportti, millä ongelma näytettiin toteen (Virrankari ym. sosiaaliturvakomitean julkaisuja 2021:1).

Monimutkaisuus on vuosikymmenien kuluessa syventynyt, kun sosiaaliturvan tilkkutäkkiä on paikattu. Parlamentaarinen sosiaaliturvakomitea asetettiin alkuvuodesta 2020 ohjaamaan sosiaaliturvan kokonaisuudistusta. Sen toimikausi kestää vuoteen 2027. Nyt on siis oikea aika nostaa esille käytännön arkea soteviidakossa, mistä erityisesti heikoimmassa yhteiskunnallisessa asemassa olevat väestökerrokset kärsivät.

Heinäkuun alusta 2021 astui voimaan tuore **asiakasmaksulaki**. Siinä otettiin pieniä askelei-

ta oikeaan suuntaan. Maksukattoon oikeuttaviin maksuihin lisättiin mm. hammahuolto. Hoitajamaksujen periminen terveyskeskuksissa, mistä liittomme kävi väantöä kantelemalla aiheesta eduskunnan oikeusasiamiehelle, poistettiin. Maksukatot pysyivät silti paikallaan.

Soteuudistuksen yhteydessä vuoden 2023 alusta olisi oikea aika poistaa terveyskeskusmaksujen periminen koko maassa. Helsingissä hän nuo maksut poistettiin joitain vuosia sitten. THL onnistui perustelemaan helsinkiläispäätäjille, että maksujen poistaminen on tehokas keino ehkäistä kaikkein pienituloisimpien syrjäytymistä.

Toimeentulon liian matala taso on syy siihen, että syrjäytymisen siirtyy sukupolvesta toiseen. Toimeentulovaikeudet heikentävät pitkäaikaissairaana ja vammaisen lapsiperheen arkea. Köyhyys lisää mielenterveysongelmia. Suomalaisen yhteiskunnan polarisaatio on yksi suurimpia turvallisuusuhkiamme. Köyhyyteen perustuva ihmisten alistaminen on myös järjestä-

tyneen rikollisuuden kasvupohja, joka versoo heikoimmassa asemassa olevien hyväksikäytöstä.

Parlamentaarinen sosiaaliturvakomitea on käynnistänyt työnsä. Alussa komitea yrittää selvittää suomalaisen sosiaaliturvan kokokuvaa. Ensimmäinen havainto on järjestelmän monimutkaisuus. Vammaisjärjestöillä on hiljaista tietoa siitä, mitä on elää sosiaaliturvan viidakossa, jossa sosiaalialan ammattilainenkin ajautuu helposti sivuraiteille, kun säännökset ja niiden tulkinnat vaihtelevat.

Nyt jos koskaan on vaikuttamisen paikka. Tulevina vuosina meidän on seurattava tiiviisti sitä keskustelua, mitä sosiaaliturvauudistuksen ympärillä käydään. Liittomme linjaukset sotepalvelujen maksuttomuudesta peruspalveluissa ja sotemaksukattojen yhdistäminen ovat asioita, jotka näemme keinoina parantaa vammaisten oikeuksia ja yhdenvertaisuutta.

Antti Holopainen

Antti Holopainen.

Susi jo syntyessään – Kessoten sote-kytkennät

Vammaisuuden perusteella, sairauden tai muun yksilöllisen syyn, sekä sosiaalihuoltolain kuljetuspalvelujen uudistus Keski-Satakunnan terveydenhuollon kuntayhtymän alueella, johon kuuluvat Harjavalta, Kokemäki, Nakkila, Eurajoki, (Luvia), on susi jo syntyessään.

Kessoten sosiaalijohtaja **Kaisa Koskela** ja sosiaaliohjaaja **Teea Marjamäki**, sekä aluejohtaja **Katja Lehtonen** maalailivat *Sydän-Satakunta* -lehdessä 10.7.2021 ruususen unia tai antoivat tietien toteutumattomia lupauksia vammaispuolustajien kuljetuksista 1.8.2021 alkaen.

Koskela lupaa, ettei välityskeskusten käyttöönotto vaikuta kuljetuspalvelujen saajien määrään ja kaikkien asiakkaiden palvelut säilyvät ennallaan.

Hän on kuitenkin tehnyt havainnon, (jonka palvelujen käyttäjät ovat saaneet kokea jo **Juha Sipilän** 2015 hallituksen liikenne- ja viestintäministeri **Anne Bernerin** taksiuudistuksen seurauksena), että Nakkilassa on pulaa saada invataksia. Tuon kilpailutuksen takia Nakkilasta joutui lopettamaan osa taksiryttäjistä tai siirtyivät muualle. Näin tapahtui ympäri Suomen. Kaupunki ja asutuskeskusten ulkopuolella ei tahdo saada taksia varsinkaan iltaisin, öisin tai viikonloppuina.

Onko kilpailutuslupauksen uskomisen palauttaa invataksien saatavuus Nakkilaan? Kokemus ja merkit viittaavat siihen, että viimeisetkin taksit kilpailutetaan Bernerin oppien mukaisesti pois pikkupaikkakunnilta, kun nykyiset ajotilaukset ohjautuvat (ohjataan) isoimmille yrityksille, usein 0,02 euron kilpailutuskiristyskirroksen tuloksena. Lykkyä tykö

Koskelalle ja palkkioksi tarjottakoon pullakahvit.

Soitin heinäkuussa vammaispuolustajien palveluun. Kotiin lähetetyn ohjeen mukaisia kuljetuspalveluja ei luvattu 1.8.2021 alkaen. Vastattiin ettei *Vammaispuolustajien* kuljetusten (VpL) ohjetta tai *Tuttutaksi* (Oma Taksi) kuljetuspäätöksiä ole olemassa, mutta ne toimitetaan myöhemmin. Siis päätökset oli tehty, vaikkei palvelua voinut käyttää, eikä vielä 22.8.2021 mennessä ole päätöstä *Tuttutaksin* käyttöoikeudesta, vaikka lehdessä niin luvattiin. Kohta kuukauteen en ole saanut käyttää kuljetuspalvelua. Yleiskielessä menettelyä kutsutaan julkisten palvelujen leikkaukseksi/säästöiksi.

Aluejohtaja Katja Lehtonen kumoo Koskelan lupaukset, etteivät *Tuttutaksin* ehdot enää pädekään, vaan taksissa voi olla muitakin matkustajia. – Kuljetusten kilpailutuksen siirtäessä Helsinkiin välitysyhtiölle haetaan lisää tehokkuutta, mutta myös samalla asiakasystävällisyys ja toteuttamistapa helpottaa kuljetuksen tilaamista.

Onko Lehtosen tietoon tullut, että Helsingistä tulleen välitystiedon taksin ohjaamiseksi matkan kohteeseen on tarvittu ulkopuolista apua. Entä onko esim. yhdentoista minuutin roikkuminen linjoilla kuljetusta tilataksesi asiakasystävällisyyden huipentuma, versus soittaa suoraan *Tuttutaksille* tai taksiaseman ohi kulkiessaan tehdä kuljetustilaus kasvotusten?

Matkan pysähtymisen rajaaminen 10 minuuttiin käytännössä usein estää palvelun ja lain toteutumisen. Pyörätuolin käyttäjän tai runsaasti avustamiseen tarvitsevan asiakkaan

Lennart Laitinen.

WC-käyntiin tuo aika ei riitä. Törkeyksien huippu ihmisoikeuksien loukkaukselle on kunnan rahastus periaasiakkaalta WC-rahaa, vaikka vuosikymmen sitten palveluliikkeet ja julkiset tilat lakkasivat perimästä WC-maksuja!

Koskelan lupaukset on moneen kertaan käytännössä todettu paikkaansa pitämättömiksi. Tilauskeskuksen kohtelu puhelimesta on koettu työkeäksi ja epäkohteliaaksi. Kuljetuspalvelutilausta kieltäytyttiin ottamasta vastaan eikä taksikuljetusta ole annettu vuosia kuljetuspalveluja ja asiakkaan käyttämälle taksiautoilijalle.

Kilpailutus on voimassa vain puoli vuotta ja uusi kilpailutus jälleen 2022, kun sopimus oli tarkoitettu kaksivuotiseksi. Tällä aikataululla ja

kilpailuttamalla taksiautoilijat ajavatkin harrastuspohjaisesti ilmaiseksi yhteiskunnan tarvitsemat kuljetukset ja kiittävät kuntatalouden säästöjen toteutumisen sataprosenttisesti.

Väistämättä tulee kysyttävä, että kuka lunastaa takseilta käyttämättömäksi jääneet mittarit, keskuksien kalustojen pienen omakotitalon hinnan maksavat investoinnit.

Onko *Kessote* ratkaisussaan hyväksynyt EU:n ja Suomen sitoutumiset ilmastotavoitteisiin, kun pikkukylästä viedään viimeinenkin taksi ja hukka-ajokilometrit vain lisääntyvät. Onko *Kessoten* päättäjillä periaate, että viimeinen lähtijä sammuttaa valot? Tämähän johtuu kilpailutuksesta, että 0,02 euron halvemman tarjouksen jättänyt auto "joutuu" seuraamaan naapurikylän valoja saapuessaan asiakkaansa luokse. Julkisiin palveluihin kuuluu muutakin: kaupat, lääkärit, pankit, koulut, yms.

Tästä kaikesta päätellen on pakko esittää kysymys: onko ennen valtakunnallisen sote-hyvinvointi maakuntakeskusten voimaantumista ja turvaamiseksi peruskuntien ja kuntayhtymien käsketty – pakotettu ajamaan julkiset palvelut alas, jotta uusi hanke toteutuisi kustannusneutraalisti?

Toivon ratkaisuja ja päätöksiä rahan, säästöjen ja leikkausten sijaan ihmisarvoja kunnioittavalle kohtuulliselle keskustelun tasolle, joka meillä kaikilla on edessämme ennemmin tai mieluummin heti.

Lennart Laitinen
Nakkila

Syysseminaari

Tapaturma- ja sairausinvalidien liiton syysseminaari järjestetään Vähäjärven lomakodilla **torstaina ja perjantaina 14. – 15. lokakuuta 2021.**

Seminaarin teemana on **Soteuudistus ja kansalaistoiminta.**

Seminaari alkaa torstaina 14.10. buffet-lounaalla klo 12.

Seminaarin vetäjinä toimivat professori **Juhani Lehto** ja liiton puheenjohtaja **Antti Holopainen.**

Seminaarin avaa kansanedustaja **Merja Kyllönen.** Luennoitsijoina on mm. SOSTEn pääsihteeri **Vertti Kiukas**, Superin valtuuston varapuheenjohtaja **Hanna Jokinen**, Lahden kaupunginvaltuutettu **Oskari Päätalo.** Illalle on suunniteltuna rentoa ajanviettoa teeman parissa.

Seminaari päättyy perjantaina 15. lokakuuta klo 15 lähtökahvien merkeissä.

Seminaarin ei-jäsenhintana 149 € /1hlö 2hh. Sisältää majoituksen ja ruokailun.

Sitovat ilmoittautumiset Vähäjärven lomakodille **10. lokakuuta mennessä** sähköpostitse myynti@vahajarvi.fi tai puhelimitse 045 773 21095.

Lisätietoja seminaarista liiton puheenjohtaja Antti Holopaiselta, antti.holopainen@elamysmatkailut.fi tai puh. 0400 417 390.

Liitto onnittelee!

Syyskuu

Hautala Eeva 85 v.
Ojala Markku 70 v.
Uusi-Luomalahti Liisa 80 v.

Lokakuu

Korhonen Ritva 70 v.
Mäkinen Hemmo 85 v.
Seittonen Timo 65 v.

Marraskuu

Huhtasalo Pirjo 70 v.
Martti Eila 85 v.
Martti Kaarina 60 v.

Joulukuu

Kivipensas Anja 80 v.

Mäkelä Anneli 80 v.
Seittonen Elise 65 v.

*Haluaisitko nimesi onnittelu-palstalle?
Ole yhteydessä omaan yhdistykseesi ja
he järjestävät asian.*

**Uusi Invalidi -lehti netissä:
www.tsil.fi**

Vammaiskulttuuripäivät 36. kerran – Voimaannuttavaa yhdessäoloa

Vihdoinkin voitiin viettää totuttua, tuttua kulturellista elokuun viikonloppua Hauholla. *Vähäjärven lomakoti* oli valmistautunut ottamaan vastaan talon täydeltä kävijöitä *Tapaturma- ja sairausinvalidien liiton* kulttuuripäiville, ja talo täyttyi - hienoa.

Viimevuotinen jouduttiin koronan vuoksi perumaan ja nytkin aikataulua rukattiin uuteen kuosiin. Ei kuitenkaan peruttu, vaan siirrettiin. Liiton toiminnanjohtaja **Marita Voila** avasi nyt jo 36. Vammaiskulttuuripäivät. Korona toki vieläkin varjosti aikaa ja sen vuoksi osa entisistä vakiokävijöistä jäikin tulematta, mutta uutta väkeä oli ilahduttavan paljon.

- Paljon on opittu, niin täällä meillä kuin koko maailmassa, totesi liiton puheenjohtaja **Antti Holopainen** puheessaan. Hän viittasi nyt jo neljenteen korona-aaltoon. Huolena on kuitenkin epätasa-arvoisuus maailmassa, jossa 80 % rokotteista on ahminut rikkaimmat maat ja köyhimmille maille on jäänyt loput.

- Itsekkyys on se tärkein syy siihen, että korona on tullut jäädäkseen. Puheessaan Holopainen muistutti,

että me, liitto, edustamme vammaisia ihmisiä ja tarkoituksena on saada parempi maailma aikaan koronasta huolimatta. Monia tapahtumia on siirretty ja peruttu, kun taas joihinkin sulut eivät ole vaikuttaneet. On toimittu vastuullisesti ja suojauduttu.

Tuleva Sote-uudistus ja sen vuona 2023 mukana tuleva maakunta-uudistus koetaan uutena nousuna kolmannelle sektorille. Vammaisjärjestöt ovat paljon vartijoina, kun sote-uudistus ja hyvinvointialueet otetaan käyttöön. - Tärkeää on, ettei luoteta, että Eduskunta ja valtiokunnat siellä tekevät aina meille hyviä päätöksiä. Nyt vaan vaaditaan valppautta sekä yhteistyötä muiden vammaisalan järjestöjen kanssa. Hyvinvointi ei ole poliittinen kysymys vaan ihmisen perusoikeus, ja sen toteutumista meidän on valvottava, Holopainen jatkaa.

- Meillä on iso tulevaisuuden haaste, jonka keskeisenä selkärangan on luova toiminta, sanoi Antti Holopainen linkittäen asian liiton ja jäsenistön kerho-ym. toimintaan ja siihen jos ja kun jokin sairaus uhkaa toimintakykyämme.

Risto Sarso Hämeenlinnan yhdistyksestä järjesti pientä visailua.

- Yhteisöllinen toiminta pitää meidät hengissä, voimaannuttaa meitä. Holopaisen toiveena on, että vuonna 2023 eletään sellaista sote-aikaa, että kansalaistoiminta tunnustetaan.

- Rakennetaan sellainen yhteiskunta, että kaikilla on samat mahdollisuudet terveydenhuoltoon. Nyt se ei sitä ole, vaan vastakkain ovat heikot ja parempiosaiset. Parikymmentä vuotta on haettu rakenteita, mutta hallinto yksin ei tuo paran-

nuksia. 1970-luvun politiikka "terveyttä kaikille" oli liian kallista. Terveysmaksut aina vain nousivat.

- Nyt sentään hoitajamaksuista luovutaan, sanoi Holopainen viitaten uuteen Soteen.

- Mutta nyt pidetään hauskaa ja ollaan luovia terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä, lopetti Antti Holopainen puheensa.

Estradi esiintyjille

Musisoinnista ja juontamisesta huolehti laulaja ja laulun tekijä **Mikko Perkoila**. Saatiin kuulla monia lauluja tarinallisista lastenlauluista kupletteihin, useimmat hänen omaa tuotantoaan.

Monipuolisuutta Perkoila osoitti laulamisen ja kitaroinnin lisäksi pienimuotoisilla, vaan ei vähäisillä, soittopeleillään. Kuultiin mehupillio-boella ja sähköpallon-okiariinalla taituroitua soittoa. Okariinalla jopa **Sibeliusen Finlandia**. Molemmat soittoimet olivat itse tehtyjä, pillisoitin syntyi silmiemme edessä. Vammaiskulttuuripäivien teemaan soveltui hyvin Perkoilan mukana kulkenut "tuki- ja liikuntakoira" **Pusu**. Se pitää miehen liikkeessä ja liikehän on lääkettä ja tarvittaessa Pusulta saa myös tukea.

- Mummoo! Mummon pitäisi olla täällä jossain. Missä on mummo? Ja mummo tuli. **Ritva Korhonen** saapui lausumaan runon mummosta.

Ritva Halosen taidepisteellä maalattiin toiveita.

Duo Jussi & Kipi viihdyttivät yleisöä.

Yhdistysten jäsenten töitä oli paljon esillä.

Porilaisten tanssi-lauluryhmä Rollot loihdivat ensiesiintymisensä paikalla olevalla kokoonpanolla. Laulut omatekemine sanoituksineen kertoivat monen tarvitsemista apuvälineistä, varsinkin rollaattoreista. Perkoilan säestyksellä pääsivät myös kaikki halukkaat laulamaan. Yhteislaulut raikuivat ja kaikuivat ja hymykin oli herkässä.

Visailua - maalausta - näyttelyä

Lähes viisikymmentä lippua oli laitettu esille Risto-visailun alkamisen merkiksi. Tyhjä paperi odotutti vastauksia. Arpanumeron mukaiset liput toi näyttille avustaja Armi. Siitä sitten piti tietää (tai arvata) minkä maan lippu oli kyseessä. Oli helppoja ja vaikeita. Täysin oikeita ei tainnut olla yhtään. Voittaja kuitenkin saatiin selville.

Riitta Halonen oli järjestänyt tak-

kahuoneelle maalauspuheen. Siellä oli mahdollisuus kuvien tai kirjoitusten esittämiseen liiton tai lomakodien kehittämiseen.

Järvi, ranta, sauna - se yhdistelmä oli kaikkien käytettävissä. Uskalikot menivät järveen, toiset tyytyivät saunan lämpöön. Koko viikonlopun ajan oli yhdistysten ja Vähäjärven oman myynti/esitelypöydän tuotokset ihailtavina ja ostettavina. Kädentaitajien töitä oli neulomuksista puutöihin ja kauppaakin kävi. Yhdistykset kiittävät, hyöty menee jäsenten virkistykseen.

Illanvietto

Saattoi se hieman venyä, mutta ei ilman syytä. Paikalle saapunut Akustinen Duo Jussi & Kipi pitivät huolen, ettei musa loppunut lyhyeen. Oli hitti-, rokki- ja tanssimusisointia. Kitarsoolot ja laulut viihdyttivät paikalla-

olijoita. Kun muusikot olivat tauolla, kävivät Laura Alkula ja Terttu Elomaa laulamassa sekä Eija Jokela runoillemassa.

Tämän jälkeen oli taas viihdyttävää musiikkia. Toki välillä nautittiin myös iltapalaa. Löytyipä tanssiparinkin Torpparin tuvan lattiaa kuluttamaan. Ilta jatkui yhdessä laulellen. Vain yksi perinteikäs kilpailullinen osio jäi suorittamatta. Yhdistysten välinen boccia-turnaus. Viime vuonna kisaa ei voitu järjestää ja nyt oli

liian vähäinen edustus yhdistyksistä. Ensi vuonna jo varmasti saadaan kunnan kisa käyntiin ja kiertopalkinnon siirto kenties uusiin käsiin.

Vammaiskulttuuripäivät onnistuivat niin nyt kuten aina ennenkin - kiitos kaikille osallistujille ja ennen kaikkea talon henkilökunnalle. Saimme lähteä kotimatalle tyytyväisin mielin ja vatsat täynnä uusia tapahtumia jo odottaen.

Terttu Elomaa

Porin oma laulu- ja tanssiryhmä Rollot ensiesiintymisellään.

Mikko Perkoila

Olen tehnyt ensimmäisen biisini 16-vuotiaana, tai ei se oikeasti mikään biisi ollut. Laulettiin suoraan terveysoppikirjan tekstiä, vähän niin kuin M-A Numminen. Kitara ostin 15-vuotiaana, rahat siihen sain viisaalta täditäni lahjaksi. Muusikon urani olen aloittanut 50-luvulla kuuntelemalla radiosta vanhoja kappaleita. Reino Helismaa on ollut suuri innoittajani. Helismaan esittämä ja Ahti H. Einolan sanoittama kappale Kulkuripoika Helsingissä on edelleen kupletti, jota tykkään esittää kuulijoille.

Tietysti olen myös opiskellut kansatiedettä ja historiaa, mutta sitten musiikki vei. Nyt sen ymmärrän, että valitsin oikein. Seuratessani tutujani, jotka ovat jääneet akateemiseen rullaan, huomaan miten vaikeaa siitä olisi nauttia. Kaikki se kilpailu ja kyttäys, ja myös tekemisen vapaus puuttuisi.

Korona on vähentänyt keikkoja, muttei se minuun samalla tavalla vaikuttanut, kuin nuorempiin muusikoihin. Olen eläkkeellä ja saan myös osittaista taiteilijaeläkettä. Kyllä minä ihan hyvin pärjään. Keikkailu on oman mielen kannalta vaan hirveän hyvä asia ja samalla on jotain tekemistä, eikä tarvitse jäädä laakereille lepäilemään. Sen verran olen kyllä laiskistunut, etten uusia biisejä ole jaksanut teh-

dä. Tosin koskaan en ole saanut selaista päivittäistä rytmiä, mitä joillain lauluntekijöillä ja runoilijoilla on, että tekemällä lauluja tekisin. Laulut vaan tulevat jostain, joten kai ne ovat sellaisia onnenkantamoisia, kun joku idea päänä iskee.

Laskutavasta riippuen, olen tehnyt parikymmentä levyä. Kaikissa en ole esiintynyt, mutta tekstejä olen niihin tehnyt. Tällä hetkellä teen myös perinnesoitimia, lähinnä jousikoita ja kanteleita myyntiin. Meillä on yhteisverstas Järvenpäässä, jonka jaamme monen erialan tekijän kanssa. Korona on vienyt asiakaskunnan ja myynti on hiljentänyt, koska ihmiset eivät ole uskaltaneet liikkua.

Tulevaisuudessa olen edelleen eläkkeellä ja katselen elämän loppuun. Mitään suuria ambitiesiä ei minulla enää ole. Pienet jutut ja tekemistä riittää.

Se joka vielä on hengissä, sanoi koon ei koskaan. Kaikki on mahdollista.

Ensimmäistä kertaa elämässä osallistuin kuntavaaleihin Vasemmistoliiton ehdokkaana. Ajatus oli, että keräisin kavereille ääniä. Menin läpi ja olen uuden äärellä. Vaaliteemana minulla oli "kulttuurikaikille". Kulttuuri ja käsitys kulttuurista jahnaa Järvenpäässä viime vuosisadan alussa. Järvenpää on olevi-

Muusikko Mikko Perkoila ja tuki- ja liikuntaeläin Pusu.

naan kulttuurikaupunki, mutta kaupunki rakennetaan seiniä ja järjestetään isoja tapahtumia, vaikka pitä-

si keskittyä perustason tehtäviin eli tuodaan kulttuuri lapsesta lähtien ihmisten arkipäivään ja täysillä.

Illuusioita asioita ei ole. Tehdään mitä voidaan.

Kulttuuri ja terveys kulkevat käsikädessä. Kulttuuri on terveyttä ylläpitävä asia ja sitä pitäisi saada päivittäin. Ei aina tarvitse tehdä kulttuuritilaisuuksista isoja, jotka on suunnattu 20-40-vuotiaille. Mielestäni se on erittäin ohutta ajattelua. Pitäisi olla tilaisuuksia, joissa myös lapset ja ikäihmiset voisivat olla mukana.

Olisi tärkeää, että kaikki taidealueet tuodaan ihmisten arkipäivään jo pienestä pitäen, että heillä olisi mahdollisuus harrastaa ja jopa koulutautua kulttuurialalle, jos siltä näyttää. Kulttuurin tulisi olla kuin ilmaa, jota hengitetään, koska se antaa mielelle töitä.

Uskon musiikin parantavaan voimaa ja sillä on hämmästyttäviä tehoja. Kun olen käynyt palvelutalossa soittamassa ikäihmisille vanhoja kappaleita, on pahasti dementoituneet ihmisetkin heränneet jälleen tietoisuuteen ja osallistuneet yhteislauluihin. Yllättävää on, että muun muassa Attendo on ymmärtänyt kulttuurin ja musiikin tärkeyden sekä yhteislaulun parantavan voiman.

teksti ja kuva:
Marita Vola

Parannuksia kaivataan!

"Sote tuli - mitä se meille Satakunnassa tarkoittaa? Sote pumpkaa voimaa Satakunnan omiin olkapäihin, jotta vastaisuudessakin saamme palvelut saavutettavasti ja tasavertaisesti. Lopulliset linjat vetää aluevaltuusto, jonka sinä valitset ensi tammikuussa."

Näin **Satasoten** mainos valistaa lukijaansa ja samalla painottaa tulevien aluevaltuustojen tärkeydestä ja siitä, että *sinä* valitset. Nyt olisikin saatava valituksi sellaiset henkilöt, jotka todella olisivat meidän kaikkien asialla, ei vain kasvukeskusten. Todellisuushan on, että "syRJäseudulla" asuja on edelleen siellä syrjäkylällä. Tulevatko nyt palvelut lähemmäs ja saavutettavammiksi jää nähtäväksi.

Pitkittynyt koronatilanne on mikä on ja sen tuomat haasteet sekä ongelmat terveystamamalla jotenkin ymmärretään. Joka pikku vaivasta ei varmastikaan hakeuduta hoitoon. Mutta entä kun on tosi kyseessä, jos ei nyt kuitenkaan hengenlähtö - mitä tehdä, miten menetellä?

Muutama esimerkki.

- **Kotilääkäripalvelu** Miten saisi asiantuntevan diagnoosin jo kotona, esim. illalla tai viikonloppuna, tarvitseeko kiireellistä hoitoa vai ei? Asiakas ei haluaisi ambulanssihenkilökuntaa/sairaalaan kuormittaa kenties tarpeettomalla asiointilla. Ostopalvelu, voisin jopa maksaa, jos hoitaja tai lääkäri kävisi. Ko. palvelua ei ole, edes yksityispuolella. Vain jos on jo kaupungin tai jonkin firman kotihoitoasiakkaana, niin palvelu on saatavissa. Muuten joutuu itse hoitamaan lääkäriin pääsyn vasta arkena oman terveysaseman kautta. Sairaalapäivystykseen ei ole asiaa ilman lähetettä, paitsi "piipaa"-autolla, jos kyytiin edes huolitaan.

- **Kroonikko vai akuutti? Kaksi eri asiaa** Akuutissa sairauden tilanteessa ymmärretään hoitoon pääsyn kiireellisyys, soitto 112:een. Entä miten on kroonikon, montaa sairautta potevan pitkäaikaissairaana kohdalla. Mitä tietä kulkea? Pitkää linjaa terveydenhoitajan ajanvarauksesta lähtien, takaisinsoittoa odottaen, lääkäriin jonottaen, vai olisiko

mahdollista ns. ohituskaista niille potilaille, joiden taudin kulku ja sairaudet ovat potilastietoihin kirjatut ja hoitolinjat entuudestaan selviö. Turhaa on pompottelu paikasta toiseen, uudet selvittelyt aina eri hoitajien ja lääkäreiden kanssa hoidon tarpeellisuudesta. On sairaus, joka ei parane. Kiukuttaa, jos jaksaisi edes sitä. Ottaa jo muutenkin voimille ainainen todistelu.

- **Omalääkäri** Työelämässä olevilla on mahdollisuus siihen työterveyshuollon kautta. Muille ei tuo Kela-kustannettu palvelu ole mahdollista. On hakeuduttava joko kunnallisen terveydenhuollon piiriin tai ostettava isolla rahalla yksityisen palvelut. Päättäjien tulisi nostaa kansalaistensa Kela-korvauksia, jotta yhä useammalla olisi todellinen valinnanvapaus hoitaa terveyttään. Aina ei pääse edes akuutissakaan tilanteessa julkisen puolen palveluihin käsiksi. Sanotaan ettei lääkäreitä ole saatavilla ja jonot ovat pitkät. Sairaalan päivystyskin toppaa ilman lähetettä. Sama ongelma on näkynyt

yksityispuolella, joskin sinne pääsee nopeammalla aikataululla, ja rahalla. Hoitohintaa pienentäisi asiakkaan saamat korkeammat Kela-korvaukset. Tämän huomaa esim. paljon hammaslääkäripalveluja tarvitseva. Omalääkäriä olisi parempi mahdollisuus tuntea asiakkaansa eikä reseptejä uusittaisi liukuhihnamaisesti. Potilaan ei pitäisi olla "koekaniini" aina uusien lääkärikohtaamisten vuoksi. Lääkkeiden yhteisvaikutus ja yhteensopivuus tulisi varmistaa. Moni kaipaa vakiintunutta potilas-lääkärisuhdetta.

- **Kela-taksi** Potilas on menossa kotoa sairaalaan ja hänelle tilataan kelakyyti. Ok. Asiakas maksaisi matkan heti perille päästyä, mutta taksiyrittäjä kieltäytyy ottamasta maksua vastaan ja kertoo laskuttavansa kyydin. Vielä jotenkin ok. Laskun tullessa loppusummaan on lisätty viiden euron laskutuslisä. Tämä ei voi olla enää ok. Asia ei jää tähän, siihen tullaan vaatimaan oikaisu.

Kuulumiset kirjasi yks porilaine

Kuvassa vasemmalta: Marketta Ojala (Pirkanmaan lihastautiyhdistys ry), Reino Rantala (Valkeakosken Ammattitauti- ja Sairausinvalidit ry), Irma Innala (Valkeakosken Näkövammaiset ry), Marjatta Saarinen (edustaja KESK), Aila Seppälä (Valkeakosken seudun invalidit ry), Anja Ketvell (Valkeakosken Diabetesyhdistys ry), Teatterisihteeri Anne Kauppila sekä kaupunginteatterin johtaja Minna Kangas.

Kunniakirja Valkeakosken kaupunginteatterille

Valkeakosken vammaisneuvosto on myöntänyt kunniakirjan Valkeakosken kaupunginteatterille esteettömyyden edistämisestä ja liikuntaesteisten arkielämän helpottamisesta. Kunniakirja luovutettiin **Minna Kankaalle** 11.5.2021.

Perusteluina olivat teatterin huomioineen hyvin vammaisten tarpeet ja induktiosilmukat. Paikan päälle lisätyt luiskat pyörätuolia käyttäviä varten sekä sisätiloissa on katsoimossa poistettu penkkejä parempien olojen takia. Kunniakirja oli järjestyksessään neljäs.

Minna Kangas kommentoi "-Hieno päivä teatterilla! Saimme kunniakir-

jan Valkeakosken vammaisneuvostolta työstä esteettömyyden edistämisestä ja liikuntaesteisten arkielämän helpottamisesta. Olen ylpeä meistä! Kiitos."

Kuulumisia Lahdesta

Kuntavaalit on pidetty. Melkoisen erikoiset liittoumat syntyivät Lahdessa, kun kokoomus, SDP ja perussuomalaiset liittoutuivat. Pienpuolueet; Pro Lahti, vihreät, vasemmistoliitto, keskusta ja kristilliset jäivät alakynteen, kun kolme suurta rohmusivat luottamustehtäviä.

No, Lahti ei ollut ainoa paikka missä kähmittiin luottamuspaikoista. Tällä kertaa se tuntui olleen yleistä, tai ainakin näkyvämpää kuin yleensä. Vammaisia luottamustehtäviin ja valtuustoihin valittiin vähän. Lahdessa ei vielä tätä kirjoittaessa ole tiedossa Vammaisneuvostoon valittuja henkilöitä. Poliittiset paikat ainakin vaihtuvat, koska kaksi uutta puoluetta on tulossa mukaan. Edellinen Vammaisneuvosto toimi hyvin, toivotaan samaa tulevalta. Aluevaalit ovat alkuvuodesta, toivottavasti saamme sinne myös meidän edustajamme, joten asettukaa ehdolle.

Lahden yhdistyksen kesä on koronasta huolimatta mennyt mukavasti. Heinäkuussa piknik korvattiin osallistumalla Sarvikuutissa kirpputori tapahtumaan, noin 10 hengen joukolla. Leila Niemisellä oli kirppispöytä ja kauppaakin kävi mukavasti, lisäksi pullakahvit maistuivat. Elokuussa perinteistä Sarvikuutti vierailua haittasi sateinen sää, eikä boccia-ottelua päästy tänä vuonna pelaamaan. Makkarat kuitenkin maistuivat. Vähäjärven Vammaiskulttuuripäivät päivät olivat oikein onnistuneet, meiltä osallistui 10 jäsentä ja kaikki olivat erittäin tyytyväisiä. Askartelukerhon tuotteetkin tekivät kauppansa, kuin myös arvat.

Ikmo-kurssille syyskuussa osallistuu 15 henkilöä, joista yhdeksän on ensikertalaisia. Lokakuussa järjestämme seminaarin Lahden järjestökeskuksen, LINK:n, tiloissa. Pikkujoulutkin toivottavasti saadaan tänä vuonna pidettyä.

Leila Nieminen kirpputorilla Sarvikuutissa.

Edunvalvontaa ja virkistystä – Porin yhdistyksen toimintaa

Monenlaisten epävarmuuksien varjossa, vai siitä huolimatta ja juuri siksi, seuraamme aktiivisesti maailman menoa myös omassa lähipiirissä. Porin sairaus- ja tapaturmainvalidit on tänä vuonna saattanut eteenpäin jo useita kannanottojaan päättäjiensä pohdittaviksi. Mitä lie loppuvuosi tuo tullessaan; ainakin suhtautuminen esityksiimme on luopin alla.

Alkuvuonna lähestyttiin Satakunnan Järjestöyhteistyöryhmä JYTRY:ä. Se on maakunnan yhdistys- ja vapaaehtoistoimijoiden keskustelu-, kehittämis- ja yhteistyöverkosto, joka toimii Satakunnan Yhteisöt ry:n siipien suojassa. Tsil Pori perää toimia edesauttaa henkilökohtaisten avustajien välitystä Keski-Satakunnan alueella, jossa on vaikeuksia saada henkilökohtaisia avustajia palkatuksi. Olemassa on jo valmis organisaatio ja tietoyhteiset sekä rekisteritietokanta, joten avustajatoiminnan aloittamisen ei pitäisi olla mahdotonta jäsenistön kipeässä tarpeessa olevaa palvelua. Porin yhdistys toivoo JYTRY:n ryhtyvän tuumasta toimeen!

Selkeys - opasteet

Olemme toimittaneet kirjelmän Nakkilan kuntaan, jonka kalliilla rahalla rakennetun liikuntakeskuksen alueen liikennejärjestelyt, merkitöiden, tuottavat päävaivaa.

- Ei voi olla totta, että saavuttaessa liikuntakeskuksen pihaan P-merkki on kaukana ajoväylältä sivussa oikealla ohjaten mopopysäköintiä kohti pelastustietä ja pysäköintialueelle ohjaavaa liikennemerkkiä etsi-

essä joutuu arvaamalla suunnistamaan ja hakemaan pysäköintiruutua. Pysäköintiä osoittavat liikennemerkit paljastuvat vasta kierrettyä alue.

Useimmiten ajoneuvoliikenne halutaan ohjata lyhintä tietä pysäköintialuetta kohti, pois pelustus-, kävely- ja huoltoreiteiltä sekä välttää ajoa pääsisäänkäynnin alueella melun, pakokaasujen ja vaaratilanteiden välttämiseksi.

Esitimme korjaavia toimia liikuntakeskuksen liikenteen uudelleenhjaukseen sekä saattamaan liikennemerkit ja katumaalaukset yhdenmukaisiksi kesään 2021 mennessä. Vastauskin saatiin. Siinä todettiin mm., että liikennejärjestelyjen selkeys on suhteellinen käsite. Myönnettiin toki, että yhdistyksen kirjeessä on monta huomionarvoista asiaa.

Nakkilan kunnan tekninen toimiala pyrkii (ei siis lupaa) tarkastelemaan vielä lisäksi asioita ja hankki- maan tarpeelliseksi katsomiaan lisäkilpiä kohteen liikennettä sujuvoittamaan.

Sata-sairaalan alaisuudessa toimiva Maakunnallinen Apuvälinelainamo on saanut myös kuulla kantamme rakennuksen sijainnista ja sinne löytämisestä. Uusi uljas palvelupiste valmistui Porin Honkaluotoon maaliskuussa 2020. Se on monen mutkan takana, jonne ei ole ollut edes kunnolla opasteita. Vasta pihaan päästyä on saanut huomata olevansa perillä.

Kylttejä on pitkään luvattu ja nyt (elokuussa -21) asiakshavainto kertoo, että vihdoin kunnolliset opasteet ovat paikoillaan ja vieläpä hyvin

Porin yhdistyksen kaunis ryijy.

näkyvät - kiitos tästä. Julkisilla kuvavälineillä sinne ei kuitenkaan ole mahdollista päästä, oma kuljetus on oltava.

Turvapuhelin-ranneke

Jäsenistömme keskuudessa on pitkään hirtänyt Porin perusturvan kautta hankittu turvapuhelin-ranneke palvelu ja varsinkin siitä maksettava kuukausikorvaus. Korvaus tuntuu kohtuuttoman suurelta siitä saatuun hyötyyn nähden - ainakin palvelua vain vähän tarvitseville. Voi kuluu kuukausia tarvitsematta kotikäynti-apua ja saako apua edes silloinkaan. Todistettu on, ettei saa, vaan on neuvottu ottamaan yhteyttä omaisiin. Kuukausittainen "palvelu" maksu kuitenkin peritään. Porin perusturvan alueella hakijalle käytettäväksi myönnetystä turvapuhelimesta perii Porin kaupunki 45 € kiinteän kuukausimaksun, joka sisältää kaksi auttajakäyntiä. Ylimääräisistä auttamiskäynneistä peritään 26,50 €/käynti.

- Vaadimme Porin kaupunkia alentamaan asukkaiden turvapuhelimen käytöstä aiheutuvia maksuja. Maksun suuruus estää osalta turvapuhelimen hankinnan. Avuntarpeen viivästyessä vaarantuu terveys ja riskinä on myös sairauden tai vammauksen hoitopääsy. Turvapuhelinpalvelut on yksi kotihoidon tukipalveluista, joilla osaltaan tuetaan kotona selviytymistä tilanteissa, joissa kotona selviytyminen on vaikeutunut vanhuuden, sairauden, perhetilanteen tai vammaisuuden vuoksi (tai muun syyn takia tarvitaan hoitopalveluja kotiin).

Koska lakien ja asetusten mukaan asiakasmaksujen kohtuullistaminen on mahdollista, olemme esittäneet kiinteän kuukausimaksun hintaa laskevat merkittävästi ja vasta tarvittavista auttamiskäynneistä perittäisiin hinta, joka ei sekään saa olla kohtuuton. Tällainen maksukäytäntö on jo monilla paikkakunnilla.

Porin kaupungille toimittamamme vaatimus sisältää myös vertailun muihin perusturvan asiakasmaksuihin, jotka ovat paljon halvempia kuin ko. turvapuhelinpalvelu.

Yhtenä viranomaisvastauksena on korkeaa hintaa perusteltu sillä, että Porin tarjoama turvapuhelin-ranneke kattaa huomattavasti enemmän toimintoja kuin halvemman kuukausihinnan tarjoamien kaupunkien turvarannekkeet. Kerrottiin, että perittävä maksu ei edes riitä kattamaan kaikkia kuluja.

Voisiko siis sanoa, että Porissa on kaikki paremmin? Ehkä kuitenkin vähempikin riittäisi.

Odotamme uuden valittavan perusturvalautakunnan käsittelyä tämän asian tiimoilta, sen on perusturvajohtaja luvannut.

Eloa elämään

Viime vuonna saatiin kesäpaikasamme Kuntoharjulla aikaiseksi niin sanottu koronaterassi siihen tarvittavine muutoksineen. Tänä vuonna jatkettiin esteettömyysteemalla - rakennettiin puinen kulkuluiska kaitteineen pääoven eteen ja raput jäivät pois käytöstä.

Myös muuta fiksausta on tehty. WC-tiloihin on tehty apukaitteet ja ulkoilualuetta on tasoitettu helpommin kuljettavammaksi, tai miksei vaikkapa pelikentäksi. Tiistaikerhojen lisäksi heinäkuun helteen lomailun aika sujui Kuntoharjulla rennosti saunaperjantaiden merkeissä. Ensi vuonna kenties jatketaan, siksi mukavaa oli.

On myös retkeilty Vähäjärven "omaan" lomakotiin. Syksyllä toiminta siirtyy keskustaan Puistotalolle.

Terttu Elomaa

Turvapuhelin-rannekkeen korkeat maksut kuohuttavat.

Kuntoharjulle tehtiin yhteisvoimin uusi liuska

In memoriam Pekka Naukkarinen

Suru-uutinen kertoi **Pekka Naukkarisen** nukkuneen pois äkilliseen sairauskohtaukseen 19.6. kotonaan Kangasalla.

Pekka oli syntynyt 19.3.1953 Lahdessa, jossa hän vietti lapsuutensa ja nuoruutensa sekä treffasi tulevan vaimonsa **Lean**. Nuoripari jätti Lahden matkaten ensin Helsinkiin ja sitten Ähtäriin työn perässä. Pariskunta avioitui Ähtärissä ja siellä syntyi ensimmäinen lapsi Sami. Työn perässä perhe muutti Kangasalle ja siellä Pekka työskenteli mm. päiväkodeissa. Ystäviensä häitä Pekka tuli viettämään *Vähäjärven lomakotiin* ja niiden sattumien seurauksena Pekasta tuli lomakodin kokki. Siinä työssä hän viihtyi 30 vuoden ajan jääden ansaitulle eläkkeelle syksyllä 2017.

Pekka oli työlleen omistautunut ja hoiti ammattitaidolla mitä moninai- simmat tarjoilut. Ruoka oli maitta-

vaa ja sitä oli riittävästi. Hän sai kiitoksensa, kun ruokasali oli täynnä iloisesti rupattelevia ihmisiä nauttimassa päivän tarjoilusta. Pekka hallitsi myös erikoisruokavaliot, itselleni mieluisia olivat hänen valmistamansa kasvispihvit, joita parempia en ole missään saanut. Aina piti pyytää hänet ohje, mutta jäi tekemättä. Kokkaamisen taidon lisäksi hänen viherpeukalonsa oli taianomainen, ei ollut kasvia, joka ei hänen käsissään olisi kasvanut ja kukoistanut.

Pekka oli oikeudenmukainen, rehellinen ja huumorintajuinen. Hänelle heikomman puolelle asettuminen on luontaista. Hän puolusti rohkeasti ystäviään, esim. somalipakolaisia, joihin hän tutustui, kun lomakoti oli vuokrattu **SPR**:lle vastaanottokeskukseksi.

Hänen elämänsä kiinnekohta oli vaimo Lea ja kolme lasta - **Sami**,

Sanna ja **Simo** sekä lapsenlapset **Emma** ja **Veeti**.

Pekan elämänfilosofia kumpusi luonnosta. Hän kertoi pitkistä, rentouttavista metsäretkistä Kangasalan harjussa ja tyttärensä luona Kurussa, lähellä *Seitsemisen kansallispuistoa*, jossa hän lenkkeili Sannan **Jalmari**-koiran kanssa.

Hänelle luonto oli rauhoituksen, terveyden ja kuntoilun paikka ja niiden vaikutuksesta hän oli vakuuttunut jo ennen kuin asiantuntijat alkoivat siitä puhua.

Pekka oli Tampereen Tapaturma- ja sairausinvalidit ry:n jäsen.

Pekkaa jäivät kaipaamaan perhe, sukulaiset ja ystävät

Tarja Västilä

Hämeenlinnan Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Järjestösäätiön toimitilassa os. Birger Jaarlinkatu 12:n katutaso, Hämeenlinna (esteetön kulku)

Toimintaa Hämeenlinnan yhdistyksessä jäsenille ja myös muille - laita tiedot talteen itsellesi!

Syyskauden teemallisia tapaamisia järjestämme Hämeenlinnassa Järjestösäätiön toimitilassa os. Birger Jaarlinkatu 12:n katutasossa, johon on esteetön kulku, **joka kuukauden kolmas torstai klo 11.00 alkaen**. Tilaan mahtuu max. 30 henkilöä (tulethan flunssattomana) ja toiminnot ovat seuraavat:

16.9. klo 11-13 Tutustumme toisiimme ja nautimme laktoosittomat pulakahvit. Vähäjärven lomakoti esittäytyy meille edustajansa välityksellä. Lopuksi päätämme seuraavan kerran ohjelma-aiheen.

21.10. klo 11-13 kahvittelua ja jutustelua. Edellisen kerran aihevalinta esittäytyy.

18.11. klo 11-15 "Kuiva-askartelupäivä" (huom. 4 tunnin kesto) Yhdistyksen hallituksen jäsen Tuula Savolainen opastaa korttien ja syksyisten koristeiden valmistusta. Tarvikkeita löytyy paikan päältä, mutta voi tuoda myös omia aineksia, kuten kangastilkkuja, helmiä, värillisiä kartonkeja, yms. - oma luovuus käyttöön. Kahvit ja suolaiset suupalat sekä pullat tarjolla. Kukaan ei saa karata, ennen kuin tila on siivottu silpuista ja muista roskista.

9.12. klo 11-15 Poikkeuksellisesti **kuukauden 2. torstai** (huom. 4 tunnin kesto). **"Tuore-askartelupäivä"** Yhdistyksen sihteeri Siru Tonder ohjaa ja opastaa tuoreista luonnonmateriaaleista askarreltavia jouluisia koristeita. Tarvikkeita löytyy paikan päältä, mutta voi tuoda myös omia aineksia. Oma luovuus käyttöön. Kahvit ja suolaiset suupalat ja pullat tarjolla. (Kukaan ei nytkään saa livistää, ennen kuin tilat on siivottu askartelun jäljistä.)

16.12. klo 12-14 Huomaa kellonaika! **Wanhan ajan puurojuhla**. Riisipuuroa (laktoositon) ja sekahedelmäkeittoa. Ota pieni lahjapaketti mukaan. Pohditaan joulutunnelman ohessa uuden vuoden tapaamisten teemoja.

Kaiken edellä mainitun lisäksi aiomme osallistua Vähäjärven joulun juhlintaan, kunhan saamme siitä lisää tietoa. Tulkaa te toisetkin kinkun ja muiden jouluherkkujen voimalla mukaan "tonttuilemaan" ja iloitsemaan Vähikselle.

Uusia jäseniä hyväksytään jokaisessa hallituksen kokouksessa, joten tule ja tuo ystäväsiikin mukaan. Toimintamme pyrkimys on tuottaa jäsenistöllemme tietoa omiin vammaisuuksiimme liittyvistä aiheista, sekä vertaistukea, iloa ja virkistystä. Otahan yhteyttä, kunhan isommilta kiireiltäsi ehdit!

Hallitus

Lahden Seudun Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry Toimintakalenteri

Kuukausikokoukset **kuukauden toinen keskiviikko** klo 10.00 LINK, ei lokakuu.

Askartelukerho ti 12.10. - 30.11. klo 12.00 - 14.30, LINK.

Ritva 70v. - seminaari ke 13.10. klo 12.30- 14.30, jatketaan Ritvan syntymäpäivinä 15.00 - 17.30, LINK. Muistamiset ja kukkarahat tilille FI66 2028 2000 4584 61.

Pikkujoulut marras / joulukuussa, paikka ja aika ilmoitetaan myöhemmin.

Seuraa tapahtumia FB-sivuilta **Lahden Seudun Sairaus- ja Tapaturma Invalidit ry**.

Rauman Seudun Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry Toimintakalenteri

Yhdistys kävi tutustumiskäynnillä Nekalan siirtolapuutarhassa, Tampereella 26.8.2021. Osallistujia oli mukana 11.

Puhetta on ollut metsäretkestä sieni- ja marjametsään.

Jouluruokailu järjestetään, ilmoitamme ajankohdasta vielä tarkemmin.

Yhdistys on etsimässä uusia tiloja toiminnalleen, joten toistaiseksi lauantaiset monitoiminta-kerhon kokoontumiset on keskeytetty.

Hallitus

Tampereen Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry Toimintakalenteri

Kerhot syyskaudella **joka toinen torstai klo 11** Pellervonkatu 9: 30.9., 14.10., 28.10., 11.11., 25.11. (puurojuhla).

Pikkujoulumatka Vähäjärvelle ke 17.11. Juhani Viidan matkassa. Lähtö Vanhalta kirkolta klo 9, hinta 50 euroa, sis. matkan ja ruokailun. Kysy matkasta Irmeliiltä 050-589 4644.

Mahdolliset muutokset tapahtumiin ilmoitetaan Aamulehden muistiossa.

Hallitus

Porin Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry Toimintakalenteri syyskausi 2021

Kerhot Puistotalolla, Eteläpuisto 14, Pori.

Harrastekerho klo 11-14

syyskuussa 6.9., 13.9., 20.9., 27.9.,
lokakuussa 4.10., 11.10., 18.10., 25.10.,
marraskuussa 1.11., 8.11., 15.11., 22.11. ja 29.11.
v. 2022 aloitetaan 10.1.

Tiistaikerho 11-14

lokakuussa 5.10., 19.10.,
marraskuussa 2.11., 16.11. ja 30.11.
v. 2022 aloitetaan 11.1.

Hallitus klo 14-16

27.9., 25.10. ja 29.11.

Ikmo-kurssi 1. - 5.11.2021 Vähäjärven lomakodissa.

Tarkemmat tiedot, lisäykset sekä mahdolliset muutokset
kerhoissa, www.sivutie.net sekä [www.facebook.com/ Porin Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry](http://www.facebook.com/Porin_Sairaus-ja_Tapaturmainvalidit_ry).
Sähköposti: tsil.pori@gmail.com

Turun Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry Loppuvuoden toimintaa

Toimisto: Yliopistonkatu 11 a E 79, Turku, puh. (02) 232 8526, päivystys
maanantaisin klo 10-13.

Muulloin Arja, puh. 050 556 6609, ja Eva, puh. 050 590 7848, ottavat vastaan ilmoittautumisia.

Sähköposti: tur.tsi@pp.inet.fi

Kotisivut: tsilurku.fi

Yhdistyksen pankkitili: FI80 5710 0410 0247 07

Sosiaalivointa: Puhelin 046 536 6327 ma ja ke 12-13

Marraskuu

Jouluruokailu ke 24.11. Ravintola Pohjakulmassa Rymättylässä. Lähtö Tuomiokirkkopuistosta klo 12.00. Hinta jäsenet 40 e ja ei-jäsenet 45 e. Ilmoittautumiset viimeistään 8.11. joko toimistoon tai Arjalle, puh. 050 556 6609. tai Evalle, puh. 050 590 7848. Maksut joko toimistoon tai pankkitilille, viite 5814. Matkalla arpajaiset. Muista siis tuoda arpajaisvoitto mukana.

Joulukuu

Perinteinen Viking Grace -laivaristeily ti-ke 7.-8.12. Hinnat: ulkohtytti 47/38 e ja sisähytti 39/34/32,50 e. Mahdollisuus ostaa aamiaiskupongi etukäteen hintaan 12 e. Ilmoittautumiset joko toimistoon, Arjalle tai Evalle viimeistään 1.11. ja maksut myös viimeistään 1.11., viite 5801.

Puurojuhla pe 17.12. klo 12.00 T-talolla yhdessä Turun Työväen Eläkeläisten kanssa. Musiikkia, joulupuuroa ja kahvia.

Tervetuloa mukaan!

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto ry:n jäsenyhdistyksiä

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto ry

PL 30, 00030 IIRIS

(Käyntiosoite: Iiris-keskus, Marjaniementie 74, Itäkeskus, Helsinki)

Puh. 050 300 7135, toimisto 050 419 6558

Sähköposti: tsil@tsil.fi

Kotisivut: www.tsil.fi

Pankkiyhteys: OP-Etelä-Häme

IBAN-tilinumero: FI17 5041 0420 0069 42

BIC-koodi: OKOYFIHH

Helsingin Seudun Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry

Toimisto: Kulmavuorenkatu 5

00500 Helsinki

puh. 040 661 9497

hssti.helsinki@gmail.com

Avoimna tiistaisin klo 12-15.

Pj. Jussi Lilja

jussi.lilja@iki.fi

Leikosaarentie 27 C 53

00990 Helsinki

0400 722 706

Hämeenlinnan Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Pj. Arja Hurme

arja.hurme@gmail.com

0400 451 656

Jyväskylän Seudun Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry

Tsto: Saihokatu 4

40630 Jyväskylä

Pj. Erkki Matikainen

040 5837991

erkki.matikainen@kotiportti.fi

Lahden Seudun Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry

Pj. Ritva Korhonen

Loviisankatu 14 B 20

15100 Lahti

044 2610028

ritva.a.korhonen@phnet.fi

Lappeenrannan Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Yhdistyksen tilaisuuksien kokoonkutsujat:

Marjut Kopilow, puh. 0400 316 074 ja

Seija Tams (jäsenasiat ja talous) puh:

050 3627 027, seija.tams@gmail.com

Nokian Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Pj. + th. Eero Salonen (LH)

Souranderintie 20 A 10, 37100 Nokia

P.050 5851 735

Oulun Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry

Pj. Anneli Kelloniemi

puh. 050 5719961

anneli.kelloniemi@luukku.com

Porin Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry

Pj. Lennart Laitinen

Hohtarintie 10

29250 Nakkila

02-5373611

lennart.laitinen@dnainternet.net

Rauman Seudun Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Pj. Tuomo Grundström

puh. 0440199766

tuomo.grundstrom@gmail.com

Tampereen Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Tsto: Näsilinnankatu 22 A 37

33210 Tampere

041 318 4546

av. ke klo 12-15

Pj. Anja Kivipensas

Hikivuorenkatu 2 A 9

33710 Tampere

045 8059 778

Turun Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Tsto: Yliopistonkatu 11 a E 79, 20100

Turku

(02) 232 8526, tur.tsi@pp.inet.fi

Avoimna ma klo 10-13

Sosiaalivointa ma ja ke klo 12-13, p.

046 5366327

Pj. Arja Roos

050 556 6609

Valkeakosken Ammattitauti- ja Sairausinvalidit ry

Pj. Reino Rantala

Apiankatu 9 A 14

37600 Valkeakoski

0400 620 725

reino.p.rantala@gmail.com

uusi invalidi

Ikäntyneiden ja invalidisoituneiden asialla jo vuodesta 1948

Julkaisija

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto ry

PL 30, 00030 IIRIS

toimisto avoinna ark. 8.30-16.00

050 300 7135, toimisto 050 419 6558

Puhelin

Sähköposti ja kotisivut tsil@tsil.fi, www.tsil.fi/uusi-invalidi

Pankkiyhteys

OP-Etelä-Häme FI 17 5041 0420 0069 42

BIC-koodi: OKOYFIHH

Päätoimittaja

Antti Holopainen, Puistokatu 11 B 40, 15100 Lahti

puh. 0400 417 390, sp. antti.holopainen@fimnet.fi

Toimituskunta

Terttu Elomaa, Ritva Korhonen, Teresa Liljeborg,

Hannu Oittinen, Marjaliisa Siira

Marita Vola

Toimitussihteeri

Taitto

Paino

ISSN-numero

Asmo Koste, Nastamuumio oy

Suomalainen Lehtipaino Oy, Kajaani

0787-7021

Liiton vuoden 2021 syyskauden tapahtumat:

IKMO 3 (4. - 8.10.2021) täynnä.

IKMO 4 (1. - 5.11.2021) täynnä.

Vuoden 2022 kurssiaikataulu julkaistaan vuoden viimeisessä lehdessä 4/2021.

Uusi Invalidi -lehden aikataulu vuodelle 2021

Lehden numero	Ilmestyy viikolla	Aineisto liiton toimistolle viim.
4/2021	vko 50 (joulukuu)	22.11.

Aineistot liiton toimistolle sähköpostilla tsil@tsil.fi, tai postitse osoitteella Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto, PL 30, 00030 IIRIS.

Lehtemme rajallisen palstatilan vuoksi julkaistaan muissa lehdissä olleita juttuja vain, mikäli siihen on aiheen kannalta erityinen syy ja mikäli lehdessä on tilaa.

Liikenneturvallisuus-, sosiaali- ja järjestöneuvontaa

Vuoden toinen IKMO-kurssi, järjestettiin 13.-17.9. ja se vietettiin aurinkoisissa merkeissä Vähäjärven lomakodissa. Paikalle oli tullut innokkaita oppilaita Lahdesta, Mänttä-Vilppulasta, Hämeenlinnasta ja Nokialta. Paikalla oli moninkertaisia Vähäjärven kävijöitä, mutta myös kymmenkunta aivan uusia tulokkaita.

Ensimmäisen päivän avauksen jälkeen luennoi liikenneturvallisuudesta Hämeen poliisipiiristä vanhempi konstaapeli **Harri Kauro**. **Marita Vola** Tsil:stä puhui *Kelan* muutoksista, aivoterveystä, muistista ja järjestötoiminnas-

ta. Onneksi väliin mahtui myös ulkoilua, lepoa sekä sanomista ja uimista, ruokataukoja unohtamatta. Liiton puheenjohtaja **Antti Holopainen** kertoi keskiviikkona sote- ja so-tuviidakosta. Torstaina olivat vuorossa **Olli Salin** sekä **Markku Sundell**, kertoen kansantajuisesti sosiaalipalveluista, niiden määrärajoista, kiireellisen hoidon tarpeenarvioinnista vammaisuuksiin ja pitkäaikaisairaamiseen tukiin.

Asia painavaa ja sitä tuli kurssilaisille paljon. Hyvin he kuitenkin jaksivat ja lupasivat tulla myös uudestaan.

Vuoden toisen IKMO-kurssin osallistujia.

**Vähäjärven
Lomakoti
toivottaa sinut
tervetulleeksi
joulun viettoon!**

**Joulupakettimme 2021:
3 vrk 23.-26.12.2021 to-su alk. 250 €/hlö**

**Pikkujoulujuhlamme:
Juhlapöytämme alkaen 27,00 €/hlö**

**Lisätietoja:
www.vahajarvi.fi
myynti@vahajarvi.fi
045-77321095
Muntsilantie 19
14680 Alvettula**

Syksyinen Tervehdys Vähäjärveltä!

Takana on ihanan työntäyteinen kesä ja taistelu koronaa vastaan alkaa olla toivottavasti loppusuoralla.

Monia tuttuja näimme Vähäjärvellä pitkästä aikaa ja saimme vieraaksemme myös uusia ryhmiä sekä lomalaisia. Rantasaunaa lämmitettiin ahkerasti ja sen lempeät lölyt hurmasi monen monta.

Vähäjärvi lämpeni samettiseksi "lilluvvedeksi" kuumen kesän avulla ja pulikoinnista pääsi nauttimaan arimmatkin uintimestarit.

Herkkujen yö -tapahtuma oli menestys - vihdoin myös paikalliset löysivät meille ja saimme paljon positiivista palautetta. Nyt hyvällä ja positiivisella mielellä odotamme pikkujoulu-aikaa ja tietenkin myös joulua. Sinne onkin jo ihanan paljon varauksia ja luvassa on tunnelmallinen hyvän mielen joulu... herkullisella ruualla höystettynä!

Mutta sitten siihen torttuun tänä vuonna oli tulossa huono mustikkasato, mutta taitavat ovat löytäneet isojakin määriä ja sen kunniaksi tällä kertaa tehdään mustikatorttua. Tämäkin torttu on helppo valmistaa ja lisäksi se on mehevänä säilyvä. Myös tässä voi mustikan vaihtaa vaikka raparperiin tai vaikka ihan säilykehedelmiin esim. päärynään tai persikkaan.

Mustikkarahkatorttu

Muruseos:

8dl vehnä jauhoja
3dl sokeria
2tl leivinjauhe
2tl soodaa
2tl vaniljasokeria

250g sulatettu voi tai margariini

Pohja:

2/3 muruseosta
2dl piimää
1 muna

Täyte:

5dl mustikoita
500g maitorahkaa
2dl sokeria
2 munaa
3tl vaniljasokeria

Pinnalle:

1/3 muruseosta

Sekoita kuivat aineet sekaisin ja lisää siihen sulatettu voi. Ota muruseoksesta 1/3 sivuun.

Sekoita muna ja piimä ja lisää ne muruseokseen.

Levitä taikina uunipellille ohuesti jauhoisilla käsillä.

Kaada taikinan päälle mustikat tasaisesti.

Sekoita rahkan joukkoon munat sekä sokerit ja levitä se mustikoiden päälle varovaisesti.

Lopuksi ripottele 1/3 murutaikinasta mustikoiden päälle.

Ja sitten vain pelti uuniin 175 C ja 45 min.

Anna piirakan jäähtyä rauhassa jotta leikkaaminen paloiksi onnistuu.

Ja sitten onkin taas se mukavin hetki... kahvit tippumaan ja nauttimaan syksyn makuista piirakkaa ja samalla voisi miettiä milloin lähdetään Vähäjärvellä käymään.

Syysterveisin
Tarja

